

Ymchwil ac Arloesi yng Nghymru

Mae Llywodraeth y DU wedi cydnabod rôl hanfodol ymchwil ac arloesi wrth yrru twf economaidd hirdymor a chyflawni ei phum cenhadaeth genedlaethol¹. Yn yr un modd, mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi arloesedd wrth wraidd ei gweledigaeth i greu “Cymru gryfach, decach a gwyrddach²”. Ochr yn ochr â hyn, mae uchelgais parhaus yn San Steffan a Chaerdydd i leihau anghydraddoldeb a chefnogi twf mewn dinasoedd a chenhedloedd ledled y DU^{3,4,5}.

Beth mae'r uchelgeisiau hyn i gynyddu buddsoddiad mewn ymchwil ac arloesedd yn y DU yn ei olygu i Gymru? Mae'r ddogfen hon yn rhoi cipolwg ar y dirwedd ymchwil ac arloesi yng Nghymru er mwyn llywio trafodaethau ynghylch sut y gall pobl ar draws y genedl gyfrannu at a rhannu buddiannau Ymchwil a Datblygu yn y DU.

Faint sy'n cael ei wario ar weithgarwch Ymchwil a Datblygu yng Nghymru⁶?

FFIGWR 1

Mae 4.6% o boblogaeth y DU wedi'i leoli yng Nghymru⁷

£1.6bn
yn 2022

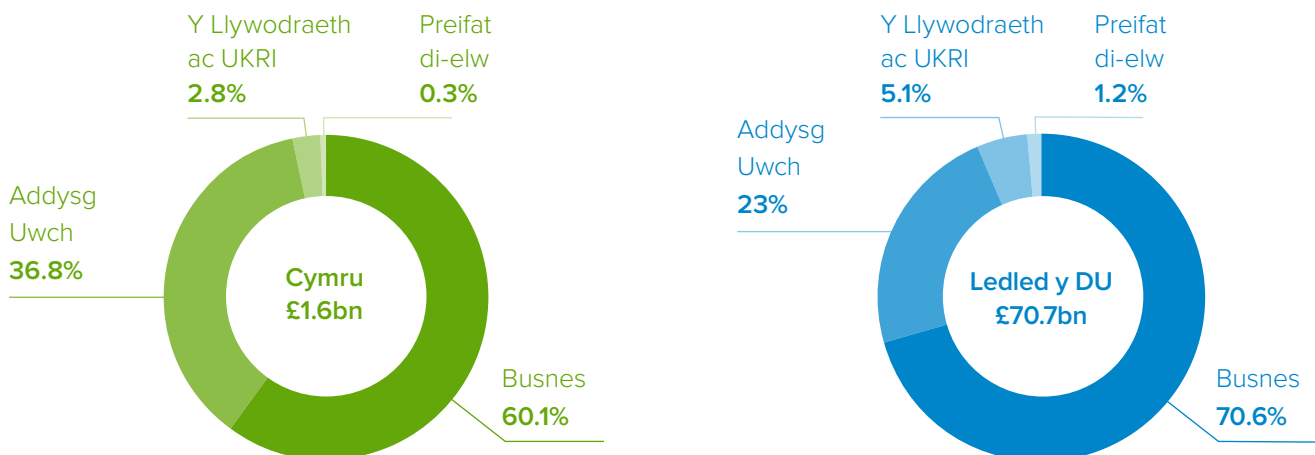
2.3% o
gyfanswm
y DU

£500
fesul pen

Pwy sy'n cyflawni Ymchwil a Datblygu yng Nghymru?

FFIGWR 2

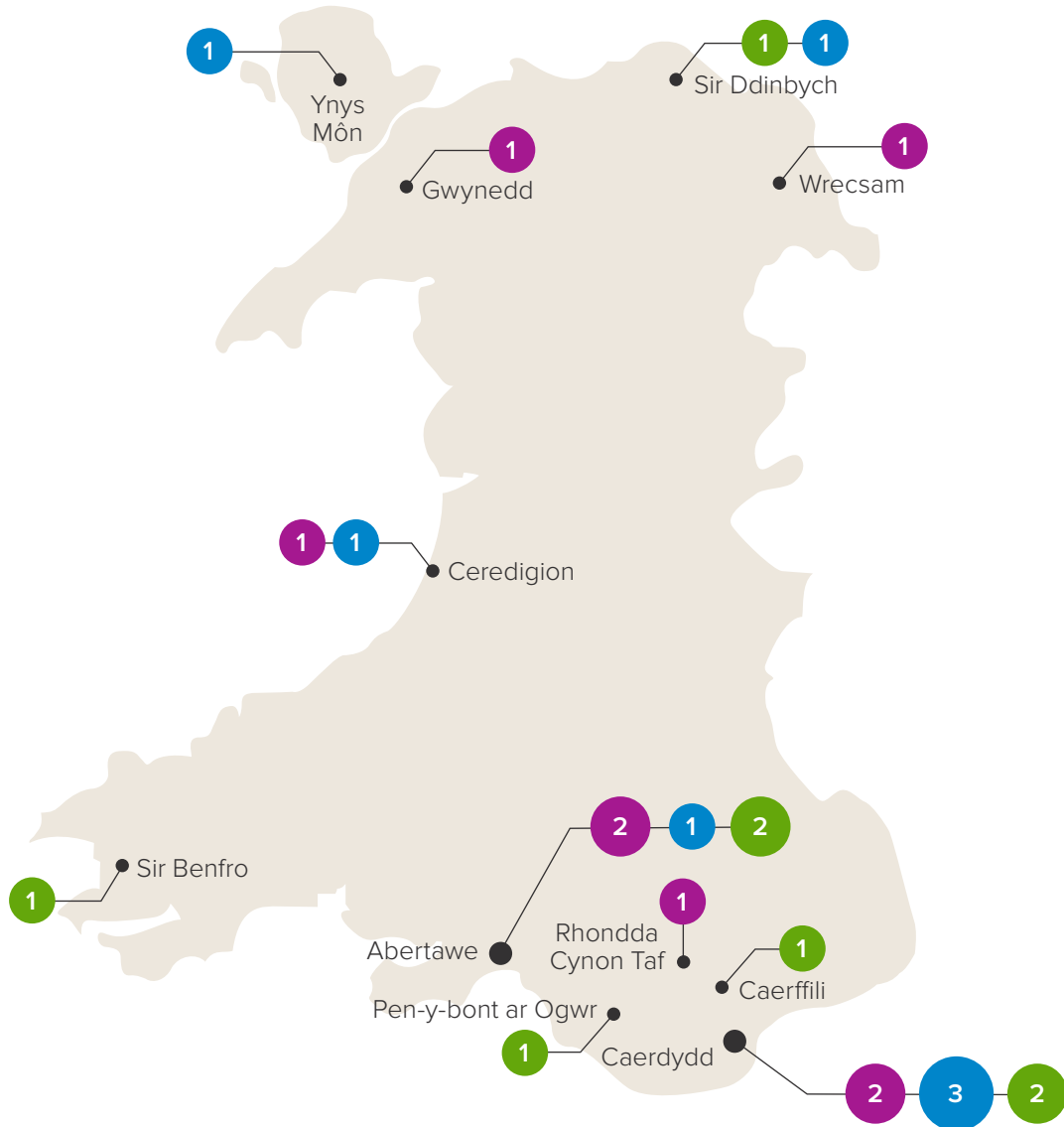
Dosbarthiad canrannol o wariant Ymchwil a Datblygu yng Nghymru ac ar draws y DU, 2022⁸.

Ble mae ymchwil a datblygu wedi'i ganoli yng Nghymru?

FFIGWR 3

Map o weithgarwch ymchwil a datblygu yng Nghymru.

ALLWEDD

- Prifysgolion
- Parciau gwyddoniaeth
- Deorfeydd a chyflymwyr busnes

11,130 o weithleoedd proffesiynol, gwyddonol a thechnegol⁹

8 prifysgol¹⁰

7 parc gwyddoniaeth¹¹

8 deorfa a sbardunwr busnesau¹²

Nodyn: Efallai na fydd y safleoedd R&D a restrir yn gynhwysfawr. Lluniwyd y rhestr o brifysgolion gan ddata HESA. Mae sefydliadau addysg uwch heb deitl prifysgol wedi'u hepgor.

Sut mae ymchwil a datblygu yng Nghymru yn cael ei ariannu a'i gefnogi?

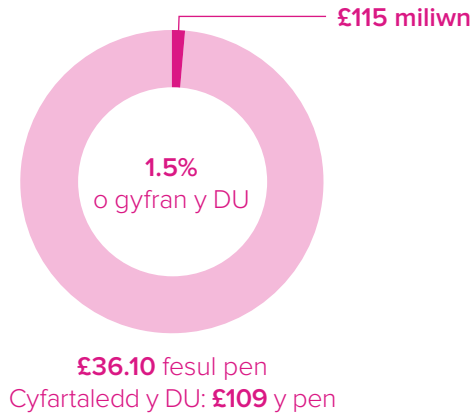
Caiff ymchwil a datblygu ei ariannu a'i gefnogi mewn sawl modd gwahanol. Mae hyn yn cynnwys buddsoddiad uniongyrchol gan ffynonellau cyhoeddus, preifat, elusennol a thramor, yn ogystal â mesurau anuniongyrchol sy'n annog buddsoddiad preifat pellach fel credydau treth ymchwil a datblygu.

FFIGWR 4

Enghreifftiau o gyllidwyr Ymchwil a Datblygu yng Nghymru.

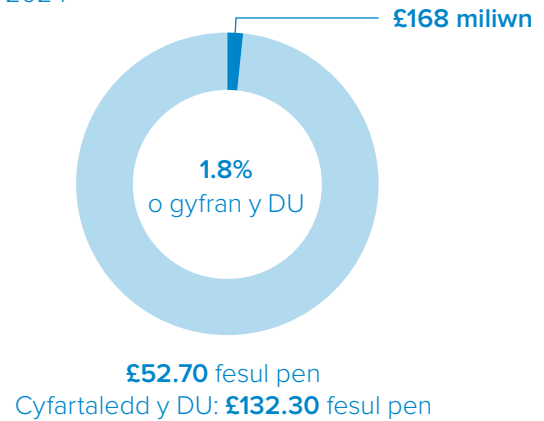
Credydau treth Ymchwil a Datblygu¹³

2023 – 2024

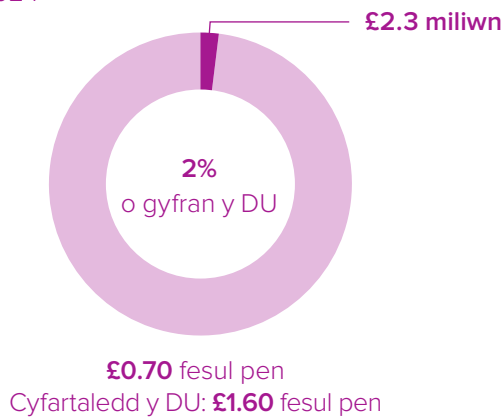
Ymchwil ac Arloesi'r DU¹⁴

2023 – 2024

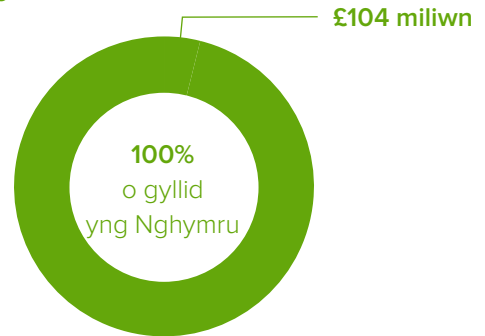
Y Gymdeithas Frenhinol^{*15}

2023 – 2024

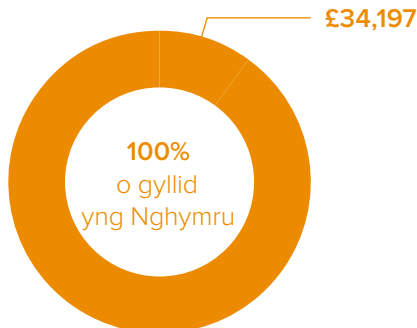
Medr¹⁶

2024 – 2025

Cymdeithas Ddysgedig Cymru¹⁷

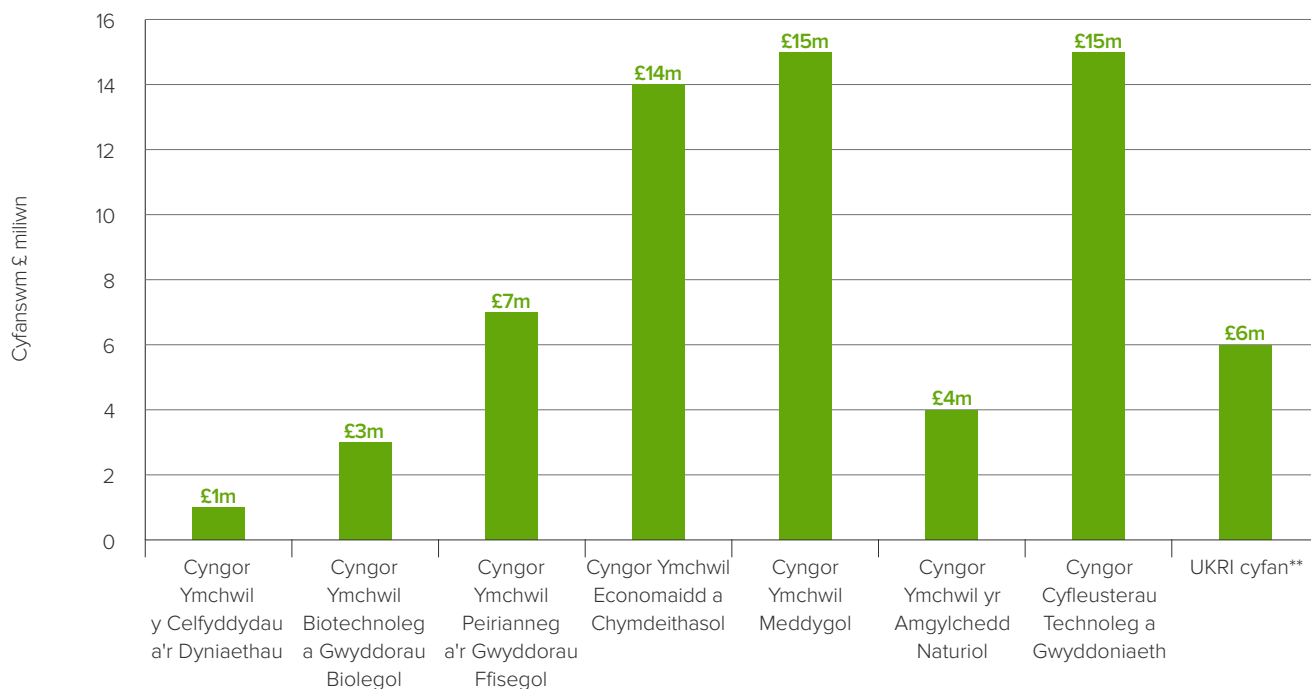
2024 – 2025

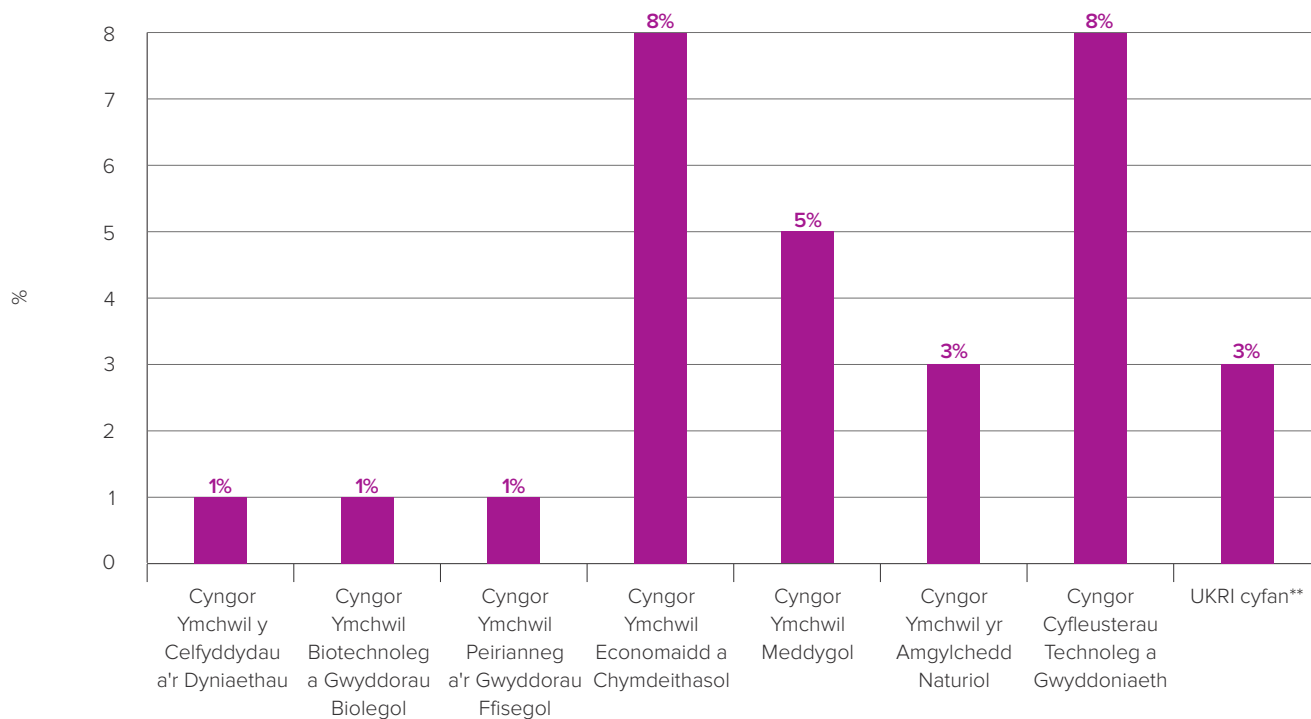
* Mae'r ffigurau hyn yn amcangyfrifon dangosol o wariant grantiau'r Gymdeithas Frenhinol yn 2023/2024, yn seiliedig ar daliadau a wnaed trwy system rheoli grantiau'r Gymdeithas. Nid ydynt wedi cael eu harchwilio. Mae'r lleoliad yn seiliedig ar god post prif swyddfa'r talai, nid o reidrwydd lle mae ymchwil a datblygu'n cael ei berfformio.

Nodyn: Cyfrifwyd ffigurau fesul pen gan ddefnyddio poblogaethau SYG canol -2024.

Cyfanswm gwerth y grantiau a ddyfarnwyd i Gymru gan bob cyngor ymchwil rhwng

2022 – 2023¹⁸. Canran y cyllid a ddyfarnwyd i Gymru gan bob cyngor ymchwil yn 2022 – 2023¹⁹.

** Mae UKRI cyfan yn cynnwys cyllid ymchwil sy'n gysylltiedig â COVID-19, Cronfa ar gyfer Cydweithrediad Rhyngwladol (FIC), Cymrodoriaethau Arweinwyr y Dyfodol (FLF), Cronfa Ymchwil Heriau Byd-eang (GCRF), Cronfa Her y Strategaeth Ddiwydiannol (ISCF), Cronfa Newton, Cronfa Blaenoriaethau Strategol (SPF) a Chronfa Cryfder mewn Lleoedd (SIPF).

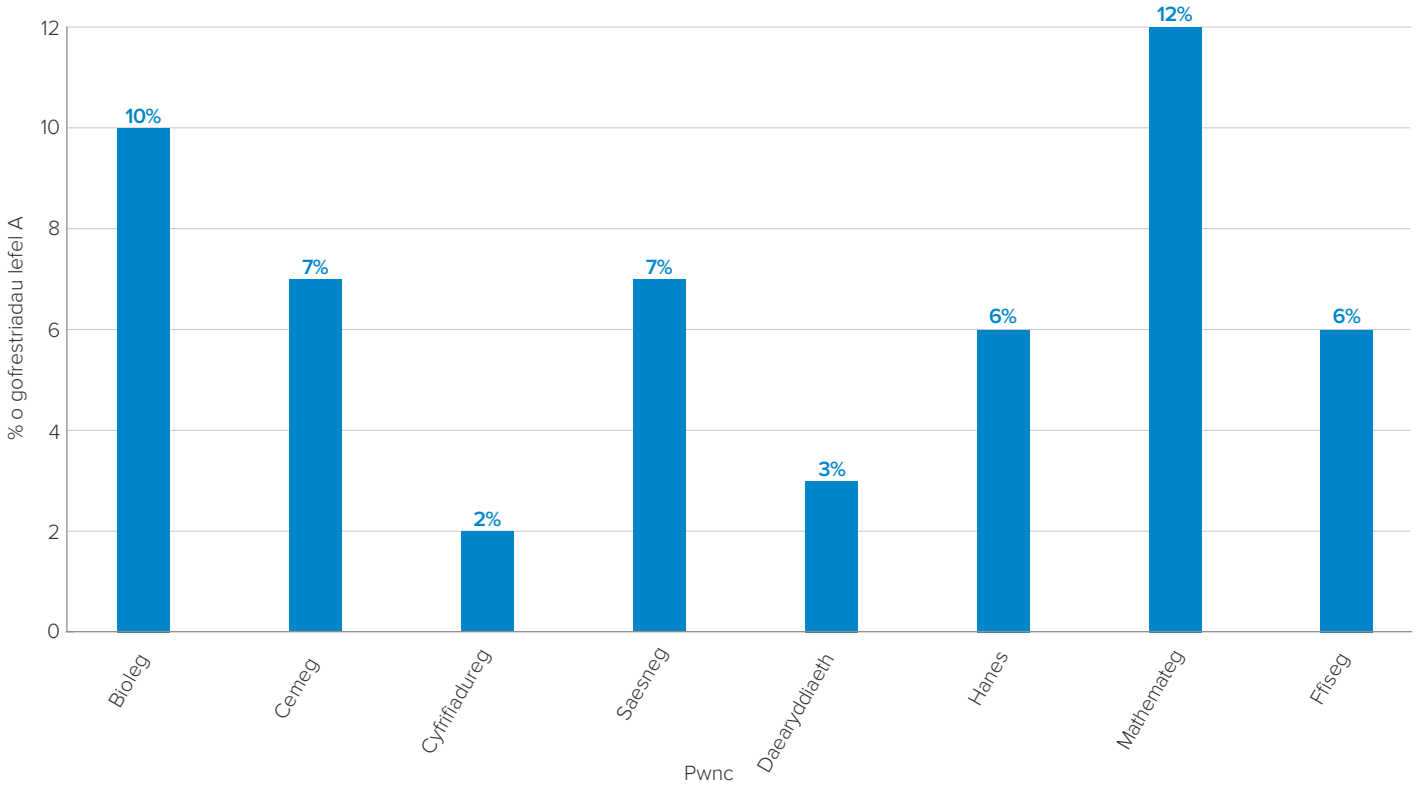
Sylwer: Nid yw'r data a gynhwysir yn Ffigur 5 yn cynnwys grantiau anghystadluel, megis cyllid ar gyfer sefydliadau UKRI.

Nid oes unrhyw ymchwil na datblygu heb bobl

Mae amgylchedd ymchwil ffyniannus yng Nghymru yn gofyn am weithlu dawnus i berfformio ymchwil a phobl ifanc sydd â'r sgiliau angenrheidiol ar gyfer yr economi yn y dyfodol.

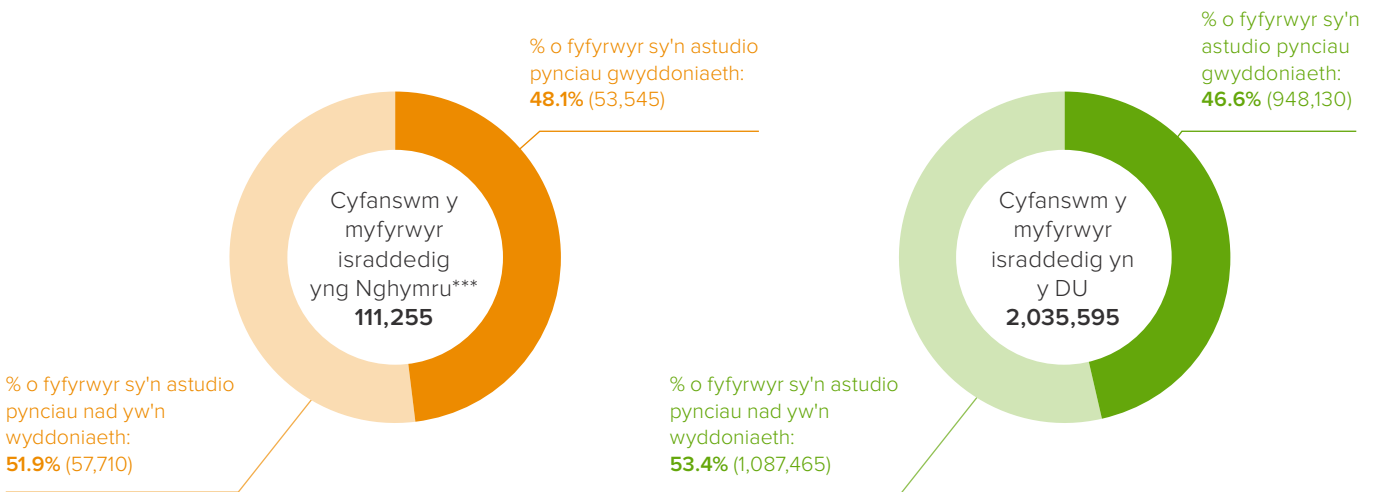
FFIGWR 6

Cipolwg ar fyfyrwyr sy'n astudio pynciau Safon Uwch yng Nghymru, 2025²⁰.

FFIGWR 7

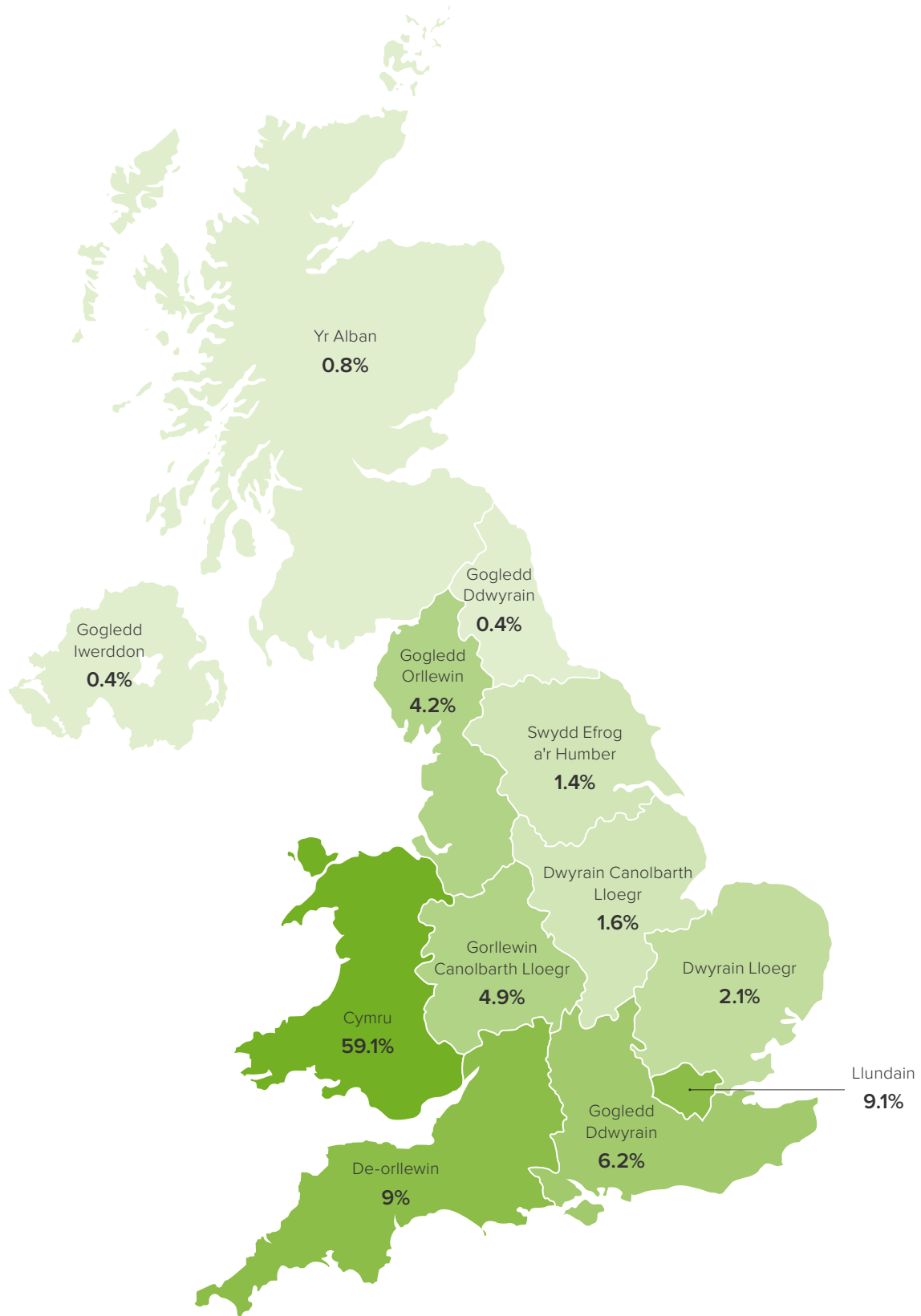
Beth yw israddedigion yn astudio mewn prifysgolion yng Nghymru, 2023 – 2024²¹?

*** Nid yw'r cyfanswm ar gyfer Cymru yn cynnwys myfyrwyr sy'n astudio yn y Brifysgol Agored sydd wedi'u lleoli yng Nghymru.

Nodyn: Mae grŵp gwyddoniaeth HESA yn cynnwys pynciau fel meddygaeth, nyrsio ac amaethyddiaeth na ellir eu cynnwys mewn diffiniadau eraill o STEM (gwyddoniaeth, technoleg, peirianneg a mathemateg). Yn cynnwys CAH Lefel 1 01-11, 13 a 26.

Cyfran y gradddedigion o Gymru sy'n gweithio yng ngwahanol ranbarthau a chenedloedd y DU, 2020 – 2021²².

Sylwer: mae'r sampl ond yn cynnwys gradddedigion a arolygwyd a arhosodd yn y DU ar gyfer gwaith ar ôl graddio. Efallai na fydd cyfran yn cyrraedd 100% oherwydd talgrynnu.

Faint o bobl sy'n cael eu cyflogi mewn ymchwil a datblygu yng Nghymru?

Cyflogwyd **14,000** o staff ym maes Ymchwil a Datblygu mewn cwmnïau Cymraeg yn 2024. **2.7%** o gyfanswm y DU²³.

11,345 o aelodau o staff academiaidd yn cael eu cyflogi gan brifysgolion yng Nghymru yn 2023/24. **4.6%** o gyfanswm y DU²⁴.

Noder: Mae staff academiaidd yn cyfeirio at staff academiaidd sydd â rolau mewn addysgu ac ymchwil neu mewn ymchwil yn unig. Mae staff ymchwil llawn-amser a rhan-amser yn cael eu cynnwys yn y ffigur. Mae'r holl ffigurau wedi'u talgrynnu i'r 1,000 agosaf.

Mwy o wybodaeth

Buddsoddi mewn Ymchwil a Datblygu yn y DU

Gellir archwilio ymchwil ac arloesedd mewn ardaloedd eraill o'r DU a darllen ein briffiadau ar fuddsoddiad Ymchwil a Datblygu yn y DU a gynhyrchwyd ynghyd ag Academiau Cenedlaethol eraill y DU. Rhagor o wybodaeth ar royalsociety.org/uk-research-and-innovation

Academi Genedlaethol Cymru

Cymdeithas Ddysgedig Cymru yw Academi Genedlaethol Cymru ar gyfer y gwyddorau, y celfyddydau a'r dyniaethau, gan hyrwyddo gwybodaeth a chefnogi arbenigwyr er budd Cymru a thu hwnt. Mae'r Gymdeithas yn llwybr i arbenigwyr gefnogi llunio polisiau ar sail tystiolaeth, ac yn llais i Gymru yn y DU a'r gymuned wyddoniaeth ac ymchwil rhyngwladol. learnedsociety.wales

Rhaglen diwydiant

Mae rhaglen Gwyddoniaeth a Diwydiant y Gymdeithas Frenhinol yn cysylltu diwydiant â'r Gymdeithas ac yn hyrwyddo gwerth gwyddoniaeth i'r economi trwy ddod â diwydiant, academia a llywodraeth ynghyd. Rhagor o wybodaeth ar royalsociety.org/industry

Rhwydwaith Ymchwilwyr Gyrfa Gynnar

Mae Rhwydwaith Ymchwilwyr Gyrfa Cynnar Cymdeithas Ddysgedig Cymru yn rhwydwaith rhyngddisgyblaethol o ymchwilwyr gyrfa gynnar sy'n gweithio ledled Cymru. Am ddim i ymchwilwyr mewn unrhyw sector yng Nghymru, mae'r rhwydwaith yn cefnogi ei aelodau i gydweithio, dysgu a darganfod ffyrdd newydd o wneud ymchwil. learnedsociety.wales/ecr-home

Hyrwyddo rhagoriaeth mewn gwyddoniaeth

Mae'r Gymdeithas Frenhinol yn hyrwyddo rhagoriaeth mewn gwyddoniaeth ac yn cefnogi cydweithrediadau rhyngwladol trwy ariannu ymchwil yn y gwyddorau bywyd a ffisegol, gan gynnwys peirianeg, yn y DU ac yn rhyngwladol. Mae rhagor o wybodaeth am raglenni grantiau'r Gymdeithas Frenhinol ar royalsociety.org/grants

Cyllid ar gyfer cydweithredu cyfnod cynnar

Mae Cymdeithas Ddysgedig Cymru yn cynnig cyllid cam cynnar i ymchwilwyr gydweithio â grwpiau y tu allan i'r sector ymchwil – megis grwpiau cymunedol, elusennau, a'r sector cyhoeddus – i archwilio syniadau a datblygu cynigion i ennill cyllid ymchwil cystadleuol yn y DU ac yn rhyngwladol. learnedsociety.wales/research-workshop-grants

Cyfeiriadau

- 1 Trysorlys EM (2024). Cyllideb Hydref 2024. <https://www.gov.uk/government/publications/autumn-budget-2024/autumn-budget-2024.html> (cyrchwyd 2 Rhagfyr 2024)
- 2 Llywodraeth Cymru (2023). Strategaeth arloesi i Gymru. <https://www.gov.wales/innovation-strategy-wales> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 3 HM Treasury (2024). Cyllideb yr Hydref 2024. <https://www.gov.uk/government/publications/autumn-budget-2024> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 4 Yr Adran Fusnes a Masnach (2025). Strategaeth Ddiwydiannol Fodern y DU 2025. <https://www.gov.uk/government/collections/the-uks-modern-industrial-strategy-2025> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 5 Llywodraeth Cymru (2023). Strategaeth arloesi i Gymru. <https://www.gov.wales/innovation-strategy-wales> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 6 Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2025). Gwariant mewnwladol crynswth y DU ar ymchwil a datblygu (a ddynodwyd yn ystadegau swyddogol), 2022. <https://www.ons.gov.uk/economy/governmentpublicsectorandtaxes/researchanddevelopmentexpenditure/datasets/ukgrossdomesticexpenditureonresearchanddevelopment2021designatedasofficialstatistics> (cyrchwyd 22 Mai 2025)
- 7 Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2025). Estimates of the population for the UK, England, Wales, Scotland, and Northern Ireland, mid-2024. <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/datasets/populationestimatesforukenglandandwalesscotlandandnorthernireland> (accessed 10 December 2025)
- 8 Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2025). Gwariant mewnwladol crynswth y DU ar ymchwil a datblygu (a ddynodwyd yn ystadegau swyddogol), 2022. <https://www.ons.gov.uk/economy/governmentpublicsectorandtaxes/researchanddevelopmentexpenditure/datasets/ukgrossdomesticexpenditureonresearchanddevelopment2021designatedasofficialstatistics> (cyrchwyd 22 Mai 2025)
- 9 Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2025). Busnes y DU; gweithgaredd, maint a lleoliad: 2025. <https://www.ons.gov.uk/businessindustryandtrade/business/activitysizeandlocation/datasets/ukbusinessactivitysizeandlocation> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 10 Yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (2025). Ble mae myfyrwyr AU yn astudio? <https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis/students/where-study> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 11 UK Science Park Association (n.d.). Ein haelodau. <https://www.ukspa.org.uk/our-members> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 12 SAIL (n.d.). Ecosystem cymorth cychwyn y Deyrnas Unedig. Cronfa Ddata Rhestr Cyflymwyr a Deoryddion Cychwyn. <https://sail.carrd.co> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 13 Llywodraeth y Deyrnas Unedig (2025). Treth gorfforaethol: Credydau Treth Ymchwil a Datblygu. <https://www.gov.uk/government/statistics/corporate-tax-research-and-development-tax-credit> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 14 UKRI (2025). Dosbarthiad daearyddol cyllid 2022 i 2023 a 2023 i 2024. <https://www.ukri.org/publications/2022-to-2023-and-2023-to-2024-geographical-distribution-of-funding> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 15 Ffrydiau ariannu'r Gymdeithas Frenhinol i sefydliadau ymchwil y DU yn y flwyddyn ariannol 2023/24.
- 16 Medr (n.d.) Cyllid ar gyfer Darparwyr 2024-2025. Cyllid ar gyfer darparwyr - Medr (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 17 Ffrydiau cyllido Cymdeithas Ddysgedig Cymru (gan gynnwys Grantiau Gweithdai Ymchwil a grantiau teithio ECR) i sefydliadau ymchwil y DU yn y flwyddyn ariannol 2024/25.
- 18 UKRI (2023). Bwrdd Rheoli Penderfyniadau Cyllido Cystadleuol, 2022 – 2023. <https://public.tableau.com/app/profile/uk.research.and.innovation.ukri/viz/UKRICompetitiveFundingDecisions2022-23/CompetitiveFundingDecisions> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 19 UKRI (2023). Bwrdd Rheoli Penderfyniadau Cyllido Cystadleuol, 2022 – 2023. <https://public.tableau.com/app/profile/uk.research.and.innovation.ukri/viz/UKRICompetitiveFundingDecisions2022-23/CompetitiveFundingDecisions> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 20 Cymwysterau Cymru (2025). Cofrestriadau dros dro Haf 2025 ar gyfer Cymru. Cofrestriadau dros dro Haf 2025 ar gyfer Cymru | Cymwysterau Cymru (cyrchwyd ar 10 Rhagfyr 2025)
- 21 Yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (dim dyddiad) FPE Myfyrwyr HESA yn ôl pwnc 2023 – 2024 trwy HeidiPlus. <https://heidiplus.hesa.ac.uk> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 22 Yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (dim dyddiad) Data canlyniadau graddedigion. Graddedigion sy'n byw yn y DU sy'n dechrau gweithio yn y DU yn ôl rhanbarth cartref, rhanbarth darparwr a rhanbarth gwaith. <https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 23 Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2024). Ymchwil a datblygu menter busnes, y DU (a ddynodwyd yn ystadegau swyddogol) 2024. <https://www.ons.gov.uk/economy/governmentpublicsectorandtaxes/researchanddevelopmentexpenditure/datasets/businessenterpriseresearchanddevelopmentukdesignatedasofficialstatistics> <https://www.ons.gov>. (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)
- 24 Yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (dim dyddiad) Staff AU yn ôl darparwr AU a dosbarthiad galwedigaethol safonol gweithgareddau. <https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis> (cyrchwyd 10 Rhagfyr 2025)

Daw'r ffigurau yn y ddogfen hon o'r data diweddaraf sydd ar gael ar adeg cyhoeddi. O ganlyniad, mae'r dyddiadau'n amrywio ar draws y ffynonellau data a gynhwysir ac wedi'u nodi'n benodol trwy gydol y ddogfen. Trwyddedir testun y gwaith hwn o dan delerau Trwydded Priodoli Creative Commons sy'n caniatáu defnydd anghyfngedig, ar yr amod bod yr awdur a'r ffynhonnell wreiddiol yn cael eu credydu. Mae'r drwydded ar gael yn:

creativecommons.org/licenses/by/4.0

© Y Gymdeithas Frenhinol. Cyhoeddwyd: Ionawr 2026 DES9408_1